

Разделяя концепцию классификации, исходя из состава указанных категорий преступлений, предлагаем следующую классификацию и считаем целесообразно использовать в качестве оснований признаки, характеризующие: 1) их участников; 2) предмет посягательства; 3) способ совершения преступлений; 4) обстановку.

Более подробно в отношении оснований, критериев и непосредственно самой классификации преступлений в этой связи, с учетом специфики данной категории преступлений, остановимся в рамках последующего научного изложения.

Широкая разветвленность форм и разновидностей незаконного оборота наркотических средств обуславливает возникновение сложных схем и технологий преступной деятельности. Данное обстоятельство оказывает влияние на построение методик расследования таких преступлений на уровне рода, вида и подвида, разработку криминалистической характеристики.

Таким образом, криминалистическая классификация преступлений в сфере наркобизнеса способствует разработке достаточно полной и вместе с тем дифференцированной их криминалистической характеристики, прояснению генезиса криминальных и следственных ситуаций, постановке криминалистических задач и выдвижению общих и частных следственных версий, разработке как общей межвидовой методики, так и микрометодик (методик узкой направленности) их расследования.

ДИНТУ В. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри криміналістики

СПЕЦІАЛЬНИЙ СЛІДЧИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ФОРМА КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ

Кримінальний процесуальний кодекс України у ст. 271 передбачає форму контролю за вчиненням злочину у вигляді спеціального слідчого експерименту. Пунктом 1.12.4. Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» передбачено, що спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину.

Для більш детального дослідження спеціального слідчого експерименту необхідно визначити сукупність ознак, які йому властиві:

по-перше, об'єктом пізнання при провадженні спеціального слідчого експерименту виступає сам злочинець та його поведінка у відповідних створених слідчим та оперативним підрозділом умовах в обстановці, максимально наближеній до реальної, тобто у контрольованій, штучно створеній обстановці, яка на думку злочинця є справжньою;

по-друге, підставою проведення є достовірна інформація про те, що особа на яку буде спрямована негласна слідча дія вчиняє дії або готується до реалізації тяжкого або особливо тяжкого злочину, тобто мають бути встановлені факти, що підтверджують наявність умислу на вчинення відповідного злочину;

по-третьє, мета спеціального слідчого експерименту перевірка дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішення щодо вчинення злочину;

по-четверте, коло осіб щодо яких може бути застосований слідчий експеримент обмежений, а саме, це особа, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину;

по-п'яте, форма проведення полягає у спостереженні та перевірці дійсних намірів особи, її поведінки та рішень щодо вчинення злочину, які здійснюються у контрольованих умовах з метою припинення злочинних дій;

по-шосте, спеціальний слідчий експеримент не впливає на мотивацію дій особи, яка перевіряється, її дії є самостійними, більш того, на її думку проходять в реальних умовах;

по-сьоме, спеціальний слідчий експеримент повинен не містити ознаки провокації.

Для визначення місця спеціального слідчого експерименту у процесі досудового розслідування доцільно провести розмежування між ним та слідчим експериментом передбаченим ст. 240 КПК України.

По-перше, слідчий експеримент та спеціальний слідчий експеримент відрізняються за формою та порядком процесуального провадження;

по-друге, спеціальний слідчий експеримент відноситься до негласних слідчих дій, тобто факт та методи його проведення не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України. У свою чергу, слідчий експеримент не носить характеру негласності, тобто відомості про його проведення вільно доступні для визначеного процесуальним законодавством кола осіб;

по-третьє, слідчий експеримент носить ретроспективний характер, тобто здійснюється моделювання, відтворення дій, обстановки певної події, що вже мала місце. Спеціальний слідчий експеримент спрямований на створення моделі відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, тобто створення штучної моделі;

по-четверте, при проведенні слідчого експерименту злочинець проінформований про його процесуальний статус та про те, що проводиться відповідна слідча дія у рамках якої здійснюється моделювання події, що сталася. При проведенні спеціального слідчого експерименту особа відносно якої він проводиться дезінформована, тобто, вона сприймає штучно створену модель, як реальність.

Також вбачається необхідність у проведенні розмежування між двома формами контролю за вчиненням злочину — імітуванням обстановки злочину та спеціальним слідчим експериментом.

За моделлю обстановки. Для потреб імітування обстановки злочину, слідчий або уповноважена особа створює обстановку злочину в якій начебто реально був вчинений злочин. Тобто, у оточуючих має скластися враження, що в цих умовах дійсно був вчинений злочин. Для потреб спеціального слідчого експерименту створюються будь-які умови максимально наближені до реальних.

За метою проведення. Метою проведення спеціального слідчого експерименту є перевірка дійсних намірів певної особи, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину, у той час, як метою імітування обстановки злочину є запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла вчинення злочину.

За особою по відношенню до якої проводиться негласна слідча (розшукова) дія. Спеціальний слідчий експеримент проводиться щодо особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, в свою чергу, імітування обстановки злочину — щодо особи (осіб), яка планувала чи замовляла вчинення злочину.

Слід зазначити, що імітування обстановки злочину і спеціальний слідчий експеримент можна віднести до видів криміналістичної дезінформації.

ПЛУКЧИ Л. В.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
ассистент кафедры журналистики

СТАДИИ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА ПРЕСТУПНОГО ПОВЕДЕНИЯ

При рассмотрении механизма преступного поведения окружающая среда и личные качества человека находятся в состоянии постоянного взаимодействия, принимая во внимание все этапы его формирования: определения мотивации, принятие решения о совершении преступления, исполнение принятого решения, посткриминальное поведение.